

Заклучение

Когато става дума за цялостен анализ на държавната политика по отношение на циганите в Източна Европа по време на т.нар. 'епоха на социализма', трябва предварително да се направят някои принципни уточнения. На първо място стои въпросът на какво всъщност трябва се акцентира – на държавните политики спрямо циганите съобразно техните цели или върху крайните резултати от тях. В историята има много примери, когато крайните резултати на дадена политика се оказват доста различни и даже противоположни на предварителните намерения при нейното залагане и реализиране. Освен това задължително е да са ясни критериите, по които се извършва този анализ, напр. дали мярката за 'успешна политика' е повишаване степента на обществена интеграция на циганите или обратното, неуспехът на държавните политики в тази насока.

Ако се приеме, че се анализират крайните резултати от днешна дата и най-важният критерий е достигане на по-висока обществена интеграция на циганите едновременно със съхраняването и развитието им като етнокултурна общност, то тогава наред е следващият въпрос – в какъв контекст и на каква база да се извършва цялостната оценка. Възможно е тя да бъде извършена на базата на абстрактни, универсални норми, на базата на сравнение на циганите от Източна Европа с техните събратя в други страни по света, или на базата на сравнението им с останалото население в страните, в които те живеят.

С оглед на казаното, може като цяло да се обобщи, че държавните политики (а не политика!), независимо какви са били преследваните от тях цели, постигат в крайна сметка доста нееднозначни резултати за циганите в Източна Европа. От една страна, техните условия на живот и образователно равнище рязко се подобряват в сравнение с предишната историческа епоха, степента на тяхната обществена интеграция значително нараства,